

Ομιλήτρια: Μαρία Μεντίζη - Θεατρολόγος

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΣΤΙΣ ΣΕΡΡΕΣ

Το κρύο έξω τσουχτερό, καθώς περιμένω υπομονετικά στην ουρά μπροστά στο ταμείο του κινηματογράφου. Από νωρίς το πλήθος συνωστίζεται στην είσοδο κάτω από τις μεγάλες μαρκίζες

που αναγγέλλουν τρανταχτά ονόματα της 7^{ης} τέχνης και ιστορίες έρωτα, μίσους, πολέμου, μυστηρίου. Οι πιο φτωχοί μετρούν τις δεκάρες στις τρύπιες τσέπες τους για το πολυπόθητο εισιτήριο ενώ άλλοι αλληλοθαυμάζονται για το επώνυμο φόρεμα ή το καινούριο καπέλο που μόλις απέκτησαν.

Σε λίγο περνάμε την ξύλινη πόρτα για να βρεθούμε σε μια μισοσκοτεινή αίθουσα που φωτίζεται από λυχνίες και ζεσταίνεται από μεγάλα βαρέλια που έχουν μετατραπεί σε σόμπες που καίνε πετροκάρβουνο. Ο αέρας ήδη μυρίζει παράξενα. Ένα συνονθύλευμα από καπνό, σκόνη, ιδρώτα, κοπριά και αρώματα. Σε λίγο οι ξύλινες καρέκλες γεμίζουν, ενώ μερικές ακόμη καταφτάνουν μαζί με κασόνια και ξερολιθιές από τα παρακείμενα καφενεία, όλες παραταγμένες με στρατιωτική πειθαρχία που θα μετατραπούν σε αναρχία, μπροστά στο λευκό πανί που χάσκει κενό ωσάν ένα παράθυρο που

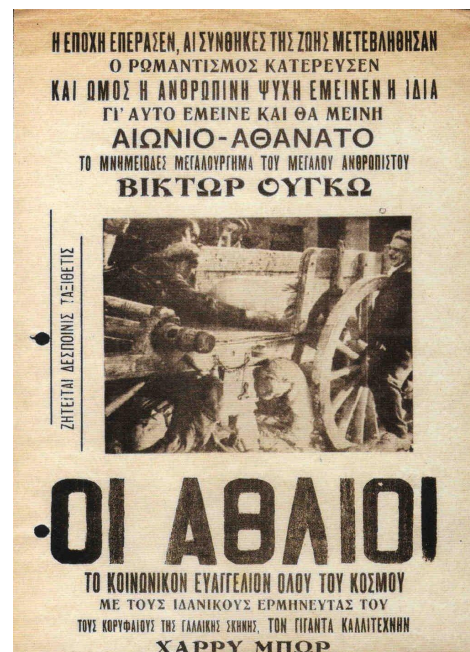

όλοι περιμένουμε ν' ανοίξει και να μας δείξει τον κόσμο τον άλλον, τον μακρινό, τον άγνωστο.

Το βλέμμα μου περιπλανιέται στο χώρο για να συναντήσει ανθρώπους κάθε είδους: μικρά παιδιά που παίζουν μεταξύ τους, κυρίες σφιγμένες στους στενούς τους

κορσέδες, άντρες στητούς και ατσαλάκωτους, μια μάνα που κρατά στην αγκαλιά το μωρό της, ένα ζευγαράκι αμήχανο στο πρώτο του ραντεβού, έναν παππού που μισοκοιμάται στην άβολη καρέκλα, νέα κορίτσια που κρυφογελάνε καθώς κοιτάζουν τους νεαρούς που τις κορτάρουν, ένα τόσο

ανόμοιο πλήθος που σε λίγο, μόλις αρχίσει η ταινία, γίνονται όλοι ίδιοι. Το σκοτάδι έχει άλλωστε αυτή την ιδιότητα: να κρύβει τις διαφορές, να τις κουκουλώνει. Και να μας απελευθερώνει. Τι κι αν κυλήσει ένα δάκρυ, ποιος θα το δει;

Η ταινία αργεί να
ξεκινήσει και η ανυπομονησία
κορυφώνεται. Οι πιο νέοι
αρχίζουν και χτυπούν δυνατά τα
πόδια τους στο χωμάτινο
πάτωμα και ξεσηκώνουν μια
σκόνη που κάνει την ατμό-

σφαιρα ακόμη πιο αποπνικτική. Άλλοι φωνάζουν αγανακτισμένοι ενώ
κάποιοι εξακολουθούν να κουβεντιάζουν για την σύγχρονη πολιτική
κατάσταση ή να κουτσομπολεύουν την προκλητική συμπεριφορά κά-
ποιας κυρίας...

Η μουβιόλα και η ασετιλίνη
μπαίνουν μπροστά και το χαριτωμένα
τρομακτικό λιοντάρι βρυχάται στο πανί.
Τα πάντα ησυχάζουν κι ακούγεται μόνο η
ζωντανή ορχήστρα που παιανίζει τους
σκοπούς του έργου. Οι συστάσεις για
ησυχία σβήνουν, οι κόρες των ματιών δια-
στέλλονται, τα κορμιά χαλαρώνουν, η
αναπνοή ηρεμεί. Η ψυχή και η φαντασία

τώρα αναλαμβάνουν να οδηγήσουν τη σκέψη αλλού, μακριά, στο ό-
νειρο. Σε λίγο το πλήθος γίνεται ένα. Πάλλεται στον ίδιο ρυθμό της
αγωνίας, του φόβου, του θυμού, του γέλιου. Γίνεται ο κομπάρσος της
ταινίας ή ο ίδιος ο φακός της κάμερας που ταυτίζεται με τον ήρωα,
συμπάσχει, υποφέρει, λυτρώνεται, καθαίρεται. Κλεφτές ματιές στο
μισοσκόταδο, τυχαία αγγίγματα που προκαλούν ρίγη ή οργή, διαλογι-

σμός για τη ζωή που έζησα, που ζω και νέα σχέδια για το αύριο. Κορίτσια που μέσα από την οθόνη γνωρίζουν τον έρωτα και αγόρια που φορτίζονται από ανδρεία, γενναιότητα, εγωισμό ή πόνο. Ενήλικες που ψάχνουν της ζωής το νόημα και μεσήλικες που θρηγούν γιατί το ανακάλυψαν πολύ αργά.

Καθώς η ταινία εξελίσσεται οι άνθρωποι αδυνατούν να ξεχωρίσουν την αλήθεια από το ψέμα. Το πραγματικό από το εικονικό. Θυμώνουν με τον «κακό» του έργου,

σηκώνονται, φωνάζουν , χειρονομούν, κάποιοι ορμούν στο πανί για να τιμωρήσουν το άδικο, τον εχθρό, τον κίνδυνο ωσάν νέοι Δον Κιχώτες που παλεύουν με τους ανεμόμυλους. Τα μικρά παιδιά σφίγγονται στην αγκαλιά της μάνας τους ενώ άλλα τρων τα νύχια τους από την αγωνία.

Ξαφνικά η ταινία διακόπτεται. Όλη η ένταση μεταφέρεται τώρα στο μικρό παραθυράκι που βρίσκεται πίσω, εκεί ψηλά, που σαν ένα μάτι θεϊκό μας παρακολουθεί αλλά και μας δείχνει νέους δρόμους στη ζωή. Δυστυχώς τα μηχανήματα του κινηματογράφου είναι ακόμη πρωτόγονα και η χρήση τους δύσκολη ενώ εγκυμονεί και πολλούς κινδύνους. Πολλές φορές πήραν φωτιά οι κινηματογράφοι από κάποιο ατύχημα και μάλιστα το Πάνθεον κάηκε ολοσχερώς το 1929 και κινδύνεψαν ζωές. Ευτυχώς η βλάβη αποκαταστάθηκε γρήγορα και το πλήθος ηρέμησε και επανήλθε στους ρυθμούς της ταινίας. Το τέλος

της συγκινητικό, μελοδραματικό, έχει ξεφουσκώσει την ένταση των προηγούμενων σκηνών και ο κόσμος σηκώνεται σιγά σιγά κι αποχωρεί άλλοι σκουπίζοντας τα τελευταία δάκρια, άλλοι γελώντας αμήχανα για να μην προδώσουν τη συγκίνησή τους ενώ άλλοι σχολιάζοντας ειρωνικά το σενάριο και την πλοκή.

Βγαίνοντας από τον κινηματογράφο απολαμβάνω και πάλι τον καθαρό αέρα, σφίγγομαι στο παλτό μου, και κατηφορίζω την οδό Μεραρχίας η οποία από τον πόλεμο και μετά και όλη τη

δεκαετία του 20 έχει μετατραπεί σ' έναν δρόμο που σφύζει από ζωή και δραστηριότητα. Ανάμεσα στα καφενεία, τα ζαχαροπλαστεία και τα κέντρα διασκέδασης προβάλουν οι μεγάλες ταμπέλες του Πάνθεον, της Λέσχης Αξιωματικών, στην οποία λειτουργεί

κινηματογράφος από το 1923, του Παλλάς, του θερινού Ρεξ

και του θερινού Ορφέα, του Έσπερου, του καφενείου Ρομάντζα στο οποίο παίζονται επίσης ταινίες, του θερινού Πατέ, του χειμερινού και θερινού Διονύσια και τέλος του Τιτάνια. Επίσης υπάρχει κινηματογράφος και στο καφενείο Συνάντησις στην οδό Βενιζέλου, ανάμεσα στις φτωχογειτονιές, ο οποίος όμως δεν πάει πολύ καλά διότι όσοι μένουν εκεί είναι άνθρωποι του μεροκάματου, που τα ωράρια και τα οι-

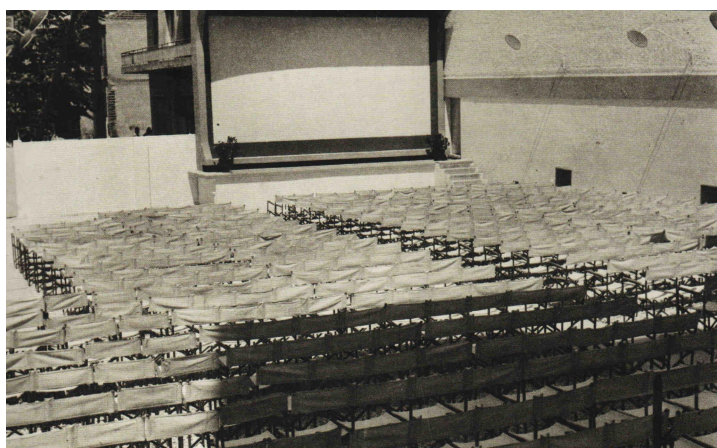
κονομικά τους, αν και τα εισιτήρια είναι πολύ φτηνά, δεν τους επιτρέπουν τέτοιες πολυτέλειες.

Από το 1907 που λέγεται ότι έγινε η πρώτη προβολή ταινίας στις Σέρρες στην οικία Βεργεμετζή με το έργο οι «Καταρράκτες του Νιαγάρα» και μια μικρή κωμωδία, ο

κινηματογράφος μπήκε δυναμικά στη ζωή των Σερραίων. Την επόμενη χρονιά άνοιξε ο θερινός Ορφέας στα «Χιλιόδεντρα» που λειτουργούσε με πετρελαιοκίνητη ηλεκτρική γεννήτρια. Αχ! Ο θερινός κινηματογράφος! Κάτω από

τον έναστρο ουρανό και το Αυγουστιάτικο φεγγάρι πόσες ακόμη συγκινήσεις μπορεί να μας προσφέρει; Πόσο πάθος και πόσα όνειρα

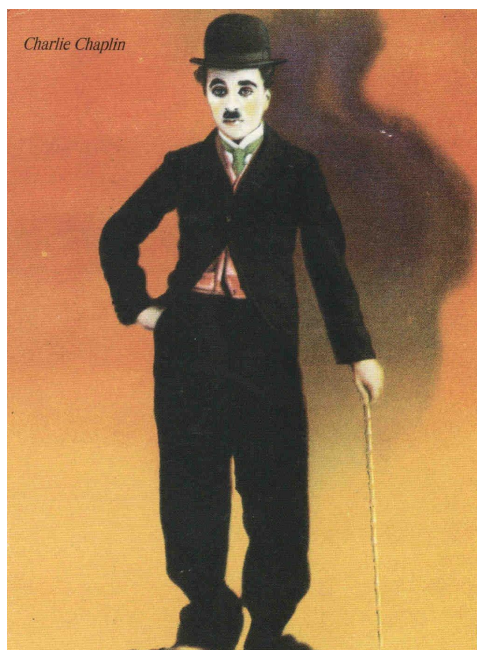
μπορεί να αντέξει η ψυχή, ειδικά ενός νέου, που βρίσκεται εγκλωβισμένος σε μια επαρχιακή πόλη, με την άστατη πολιτική κατάσταση και την απειλή ενός πολέμου πάνω από το κεφάλι του, με την οικονομική κρίση και την αβεβαιότητα του μέλλοντος; Εκεί, ανάμεσα στα μικρά τραπεζάκια τα γεμάτα μεζέδες και ούζο, μέσα στις μυρωδιές του γιασεμιού και τον ήχο της ρεματιάς των Αγίων Αναργύρων, ρουφώντας απολαυστικά την γκαζόζα ή το σινάλκο και μπροστά στις ασπρόμαυρες εικόνες που κινούνται άλλοτε πολύ γρήγορα κι άλλοτε

πολύ αργά ανάλογα την κούραση του τεχνικού που γυρίζει τημανιβέ-
λα, παίρνονται οι μεγάλες αποφάσεις του αύριο, του μέλλοντος, της
ζωής.

με 13 οι βαλκανικοί πόλεμοι διακόπτουν
τις προβολές και μέχρι να προλάβουν να
ανακάμψουν οι κινηματογράφοι γεμίζουν
πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία όχι βέβαια
για να δουν κάποια ταινία αλλά για να
φιλοξενηθούν προσωρινά. Ακολουθεί μια
περίοδος ακμής όπου ταινίες και θεατρικές
παραστάσεις διαδέχονται η μια την άλλη
μέσα σε αίθουσες, καφενεία αλλά και υπαίθριους χώρους. Ταινίες για

Ο κινηματογράφος είναι
κομμάτι των ανθρώπων, συνδε-
δεμένος με την καθημερινότητά
τους, με τις ελπίδες τους, με το
παρόν και το μέλλον τους. Το 1912

αφροδίσια νοσήματα και για τη φυματί-
φυματίωση, αλλά και πολιτικές και άλλες
ομιλίες φιλοξενούνται στις αίθουσες οι
οποίες γίνονται τόποι συνάντησης και
συζήτησης των σημαντικών γεγονότων
της εποχής. Το 1927 γίνεται η μεγάλη
απεργία των κινηματογραφιστών λόγω
της βαριάς φορολογίας ενώ δυο χρόνια

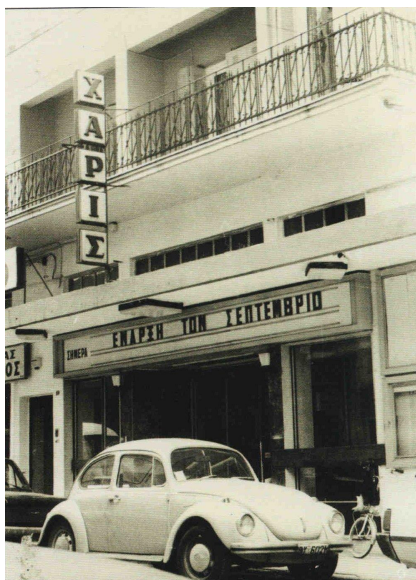
μετά οι εφημερίδες καθιερώνουν στήλη κινηματογραφικής κριτικής. Το 1932 μπαίνουν στο ανακαινισμένο με ευρωπαϊκά πρότυπα Κρόνιο καινούρια μηχανήματα ομιλούντος κινηματογράφου και λίγο αργότερα το 1936 προβάλλεται η ταινία: «η γάτα και το βιολί» η τελευταία πράξη της οποίας είναι έγχρωμη. Στο μεταξύ εγκαινιάζονται νέοι κινηματογράφοι όπως το εξοχικό κίνημα «Ρέμβη» στο Εσκή Τζαμί που χωρίζεται αργότερα σε δυο αίθουσες τη Ρέμβη και τα Ηλύσια, το κέντρο διασκέδασης Τροκαντερό και η Αύρα και ο χειμερινός Έσπερος.

Το 1941 με τη βουλγαρική κατοχή το Πάνθεον ονομάζεται Σαν Στέφανο και λίγοι είναι οι έλληνες που παρακολουθούν τις

ταινίες λόγω της απαγόρευσης της κυκλοφορίας. Το 1947 καίγεται το Πάνθεον ενώ το 1960 ιδρύεται από τον Θάνο Σαντά και τον Πάρμεν η κινηματογραφική εταιρία Θέσπισ-φίλμ και γυρίζεται στις Σέρρες η πρώτη και τελευταία της ταινίας «οι 900 της Μαρίνας». Αργότερα χτίζονται τα Αστέρια και στη δεκαετία του 70 ο Αλέξανδρος, το Ολύμπια και το Χάρις. Σήμερα σε μόνιμη βάση προβάλλει ταινίες μόνο το Κρόνιο ενώ μπορούν να φιλοξενήσουν ταινίες ο Ορφέας, το αμφιθέατρο του ΤΕΙ, το Εργατικό Κέντρο και τα Αστέρια.

Σ' αυτή τη μικρή εισήγηση προσπάθησα περισσότερο να σας μεταφέρω την αξία της ύπαρξης του κινηματογράφου στην πόλη μας από τότε που εμφανίστηκε χωρίς να σας κουράσω με ονόματα, τίτλους και άλλα γεγονότα τα οποία μπορείτε να βρείτε αναλυτικά στο βιβλίο του Βασίλη Τζανακάρη: «Το θέατρο και ο κινηματογράφος εις την καλλίστην πόλιν των Σερρών» από το οποίο άντλησα κι εγώ όλο το υλικό. Το απόσπασμα της ταινίας που είδαμε ήταν από το έργο «σινεμά ο παράδεισος» ενώ η μουσική που ακούγεται είναι έργα του μεγάλου κινηματογραφικού συνθέτη Έννιο Μορρίκονε.

Τέλος θέλω να ευχαριστήσω τη Δημοτική Πρωτοβουλία Σερραίων και ειδικότερα τον Πέτρο Αγγελίδη για την τιμή που μου έκανε να συμμετέχω σε μια τόσο σημαντική εκδήλωση- αφιέρωμα στον ελληνικό κινηματογράφο και τον Παντελή Βούλγαρη που όλοι αγαπάμε. Ευχαριστώ!